

פרשת חיי שרה

"וַיְבָאֶהָ יִצְחָק הָאֵלֶּלָה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקְחֶהָ אֶת רַבֵּקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה
וַיֵּאָהֲבֶהָ וַיִּזְנֶהם יִצְחָק אִזְרֵי אִמּוֹ" (בראשית כ"ד)

ליל שבת

לאחר מות שרה, מתחילים לחפש שידוך ליצחק, ובינתיים לא משתמשים באוהלה של שרה. הרמב"ן מביא סיבה פשוטה.

"וטעם הכתוב, כי יספר בכבוד שנהג יצחק באמו, כי מעת שמתה שרה לא נטו אהלה כי אמרו לא תבוא אשה אחרת אל אהל הגבירה הנכבדת. וכאשר ראה רבקה הביאה אל האהל ההוא לכבודה ושם לקחה. וזה טעם ויאהבה וינחם, ירמוז שהיה מצטער מאד על אמו ורחק ממנו מנחם עד שנחם באשתו באהבתו אותה"

מצד אחד, ישנו כאן צער על אימא שאבדה, ומצד שני אי אפשר להכניס אף אחד לתוך 'אוהל הגבירה הנכבדת'. אך מתוך ההדגשה שיצחק מביא את רבקה דווקא לאוהל אמו, חז"ל למדים לא רק על סגולותיה של רבקה, אלא מבינים הדברים המיוחדים שאפיינו את אוהל שרה 'הגבירה הנכבדת'.

"ויביאה יצחק האהלה שרה אמו. כל הימים שהיתה שרה קיימת היה ענן קשור על האהל וכיון שמתה פסק אותו ענן וכיון שבאת רבקה חזר אותו ענן. כל זמן שהיתה שרה קיימת היתה ברכה משולחת בעיסה וכיון שמתה שרה פסקה אותה ברכה וכיון שבאת רבקה חזרה אותה ברכה. כל זמן שהיתה שרה קיימת היו דלתותיה פתוחות לרוחה וכיון שמתה שרה פסקה אותה רוחה, וכיון שבאת רבקה חזרה אותה רוחה. כל זמן שהיתה שרה קיימת היה נר דלוק מלילי שבת ללילי שבת כיון שמתה שרה פסק וכיון שבאת רבקה חזר אותו הנר. וכיון שראה יצחק שהיתה עושה כמעשה אמו מיד וביאה יצחק האהלה שרה אמו" (ילקוט שמעוני בראשית כ"ד)

אם כן ראינו ארבעה דברים: **ענן קשור על האוהל** - המסמל את השכינה והקשר עם הקב"ה, **ברכה בעיסה** - השפע הגשמי, **דלתות פתוחות לרוחה** - מידת החסד, ו**נר שדולק מערב שבת לערב שבת**. כנגד השפע הרוחני בבית. אך רש"י שמביא את המדרש 'שוכח' דבר אחד:

"האהלה שרה אמו - ויביאה האהלה והרי היא שרה אמו כלומר ונעשית דוגמת שרה אמו שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מע"ש לערב שבת וברכה מצויה בעיסה וענן קשור על האהל ומשמתה פסקו וכשבאת רבקה חזרו" (רש"י על בראשית פרק כד פסוק סז)

תחילה מדגיש רש"י שרבקה נעשית 'כדוגמת שרה אימו'. שיצחק שמח לקבל אישה כעם אותם מידות של שרה אימו. מדוע לא הזכיר רש"י את 'הדלתות הפתוחות לרוחה'?

לפני שנבין מה המיוחד בדברים אשר באוהל, נתרץ בדרך פשוטה על פי המצב שבו נמצא יצחק אבינו. אברהם אבינו שלח את אליעזר לחפש אישה ליצחק בנו. יצחק ששלוש שנים באבל על אימו ממתין לראות אם אכן תבוא הישועה, והאישה המתאימה. לכן הוא יוצא 'לשוח בשדה', להתפלל שהשידוך יהיה מוצלח. 'על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא - זו אישה'. כאשר אליעזר מגיע עם רבקה הוא ודאי מספר ליצחק את כל הסיפור עם הבאר, הגמלים וכדומה. אך אליעזר לא בדק בכלל את רוב התכונות שיצחק מחפש. לא מצאנו בסיפור רמז לאשה שבאה מבית שבו יש שכינה על האוהל, לא שפע רוחני, ולמעשה אף לא 'ברכה בעיסה'. דבר אחד כבר ידע יצחק - שאשה זו היא בעלת חסד. לכן יצחק לא מתנחם, בהגיע רבקה (ולכן רש"י לא ציין תכונה זו בנחמת יצחק). רק כאשר האוהל 'חזר לחיים' הבין יצחק שהיא ממש 'כדוגמת שרה אימו'.

לסעודת שבת

גם המהר"ל (בפירושו 'גור אריה', שהוא ביאור ותוספת על דברי רש"י לתורה) שם לב ל'פיספוס' של רש"י ומתוך ביאורו הוא מגלה לנו על הסגולה המיוחדת בשלוש הברכות שהיו באוהל שרה.

" כל זמן ששרה קיימת וכו'. נגד ג' מצות; ברכה מצויה - נגד חלה. ונר דלוק - נגד הדלקה. וענן קשור על האהל - כי הענן הכבוד הוא שכינת הכבוד יתברך, וזהו לכבוד הקדושה והטהרה, כי הטהרה מביא לידי רוח הקודש, ולפיכך שרה שהיתה שומרת הטהרה - זכתה שיהיה ענן הכבוד שורה על האהל. אמנם בב"ר (ס, טז) אמרו עוד אחד, והוא שאמרו 'כל זמן ששרה היתה חיה היה ביתה פתוח לרווחה'. וד' דברים זכרו רז"ל במדרש, ורש"י השמיט אחד וקיצר דבריהם, ואולי עשה זה מפני כי לשלשה שזכר יש טעם כמו שנתבאר למעלה, אבל 'כל זמן שהיתה שרה חיה היה ביתה פתוחה לרווחה' אין טעם"

המהר"ל מבין שהסימנים שהיו באוהל, אינם תיאור מידותיה של שרה - אלא ברכות שהיו באוהל. ברכות אלו קיבלה שרה בזכות קיום שלוש המצוות המסורות לאשה. מתוך כך, אומר המהר"ל, שהשמטתו של רש"י נובעת מכיוון ש'הדלתות הפתוחות לרווחה' אינם ברכה שקיבלה שרה, אלא תיאור המציאות. אך בהמשך דברי המהר"ל, הוא חוזר בו ומבאר אחרת:

"אמנם מי שרוצה לעמוד על דברי רז"ל יש לו לדעת כי אלו הדברים נפלאים מורה על מעלת שרה, שהיתה מתברכת בכל הברכות. ...כי הוא נגד ארבעה דברים שאמר הקב"ה לאברהם - נתקיים כל זמן ששרה היתה חיה, להודיע כי עמה יזכה. כי "ואעשך לגוי גדול" - כבר נתבאר כי מפני שהוא לגוי גדול - הקב"ה מיחד שמו עליו כמו על אומה שלימה, לכך היה הענן של שכינה על האוהל, שזהו יחוד שמו עליו, כי ענן הכבוד היה על האוהל, אם כן השכינה על האוהל. וכנגד "ואברכך" - ברכה מצויה בעיסה. וכנגד "ואגדלה שמך" דלתות היו פתוחות לרווחה לכל העולם, ובשביל כך היה שמו מתגדל בשביל הבאים בביתו, והיה יוצא טבעו בכל העולם (ראה רש"י שם פסוק א). ברכה בנר מערב שבת לערב שבת, ולא היה פוסק ברכתו עד ערב שבת אחר - נגד "והיה ברכה" שרוצה לומר שהיה ברכה עד שיהיה מברך אחרים (רש"י שם), ומי שבירך את אחר - הוא עצמו ברכה שאינו פוסק. וזה הפירוש עם הראשון, הכל ענין אחד:

אמרתי זה להגיד לך שאין ראוי לחסר מכוונת רז"ל (ב"ר ס, טז), כי כל דבריהם בחכמה ובשיעור, לא הוסיפו ולא גרעו. והנה רש"י רצה לחסר מדברי רז"ל, כי הם אמרו ד' והוא הביא רק ג', והנה זה חסרון מן הכוונה אשר רצו רז"ל ("גור אריה בראשית, כ"ד)

כאן מלמד אותנו המהר"ל מיהם האבות. האוהל של שרה אינו מסמל את האוהל הפרטי שלה, אלא את 'האוהל' של עם ישראל. כאשר הקב"ה בירך את אברהם בצאתו מחרן לארץ ישראל (בתחילת פרשת לך לך) הוא בירך אותו בארבע ברכות. אומה שתמיד שתשרה עליה שכינה (-ענן), שהברכה תופיע מתוך הארץ (-ברכה בעיסה, 'לחם מן הארץ'), שהברכה תצא מתוך העם ומתוך האוהל אל העולם כולו (-דלתות פתוחות לרווחה, שכאן המשמעות היא דלתות שמוציאות החוצה את הברכה, ולא כפי שהבנו מקודם, דלתות להכנסת אורחים) ושהברכה תהיה תמידית ונצחית, משבת לשבת ומדור לדור (-נר מערב שבת ועד ערב שבת). משמעות התיאור של הבאת רבקה אל אוהל שרה, היא להראות שאכן הברכה שנתברך אברהם דבקה באשתו והמשיכה לו ולזרעו אחריו, ושאף יצחק ורבקה הם אבות האומה וממשיכי הדרך. המהר"ל מסכם שלפי הבנה זו, כל ארבעת הדברים שהיו האוהל הם למעשה שלבים בברכה אחת גדולה - עם שהקב"ה שוכן בתוכו וב'אוהלו' ותפקיד העם וה'אוהל' הוא להפיץ את הברכה לעולם - ולכן, אומר המהר"ל, לא טוב עשה רש"י כשהחסיר את ה'דלתות' מתוך הרשימה.

כידוע 'מעשה אבות-סימן לבנים'. כאן אנו למדים מהו תפקידו של הבית הפרטי של כל מי שהוא 'מזרעו של אברהם אבינו', ומה ייעודנו בארץ ישראל בכלל ובבית המקדש, 'האוהל' של האומה בפרט.

ואם תשאלו- מי דיבר בכלל על בית המקדש? ה'שם משמואל' משלים את דברי המהר"ל.

לסעודה שלישית

ה'שם משמואל' מקביל בין האוהל של שרה לבין המשכן. (ומעניין לציין שהוא הולך בשיטת רש"י ולא מתייחס לדלתות הפותחות לרווחה). הברכה בעיסה- כנגד הברכה שהייתה בחלות שבשולחן לחם הפנים, הנר שלא כבה - כנגד ה'נר המערבי' במנורה שאף הוא דלק באופן תמידי, והענן, כנגד ענן השכינה שהיה מעל אוהל מועד.

"האהלה שרה אמו. ברש"י דוגמת שרה אמו שכ"ז ששרה קיימת הי' נר דלוק מע"ש לע"ש וברכה מצוי' בעיסה וענן קשור על האוהל, ומשמתה פסקו וכשבאה רבקה חזרו. הנה הרמב"ן ז"ל (בהקדמה לספר שמות) כתב שהאבות הי' סוד ה' עלי אהלם, והמשכן שהי' אח"כ הי' דוגמת האבות. והנה שלשה דברים הללו מצינו במשכן שהי' הנר המערבי דולק בנס שממנו הי' מדליק ובו הי' מסיים, ובלחם הפנים לחם חם ביום הלקחו ושנשתלחה ברכה בלחם הפנים ועוד זה כי ענן ה' על המשכן, וכל אלה היו נסים. והם עצמם הדברים שנאמרו בשרה. וענין נר דולק מע"ש לע"ש, היינו שימי החול לא קלקלו את האור שהשיגו בש"ק וא"כ כשבאה שבת שניה ניתוסף אור על אור, והוא כענין נר המערבי שממנו הי' מדליק ובו הי' מסיים, וכעין הכוונה הנ"ל, דתוספת האור שבא הי' מתוסף על האור הקודם לו, וברכה מצוי' בעיסה הוא כעין שהי' במשכן שנשתלחה ברכה בלחה"פ וממנה בא שובע לעולם, וזהו הרמז שהי' הלחם חם ביום הלקחו שלא נתיישן, שמאחר שנשתלחה בו ברכה, הרי היתה החיות שבו שופעת עליו תמיד, ואינו כמו דבר טבעי שכמו שנשפעת בו חיות מתחילה כן היא לעולם. וכ"ז כאשר היו ישראל זכאים והחליפו כח בעבודתם בכל עת, וזהו עצמו הי' בשרה שלא נתישנה אצלה העבודה והכל הי' בכלל הכנה אצלה ולכך היתה הברכה מצוי' בעיסה והי' המאכל ג"כ נסי כמו שהיתה היא עצמה בעבודה, וענן קשור על האוהל זוהי השראת השכינה, כמו על המשכן" (שם משמואל, חיי שרה, תרע"א)

תחילה מביא הרבי מסוכוטשוב את דברי הרמב"ן בהקדמתו לספר שמות.

"השלים הכתוב ספר בראשית שהוא ספר היצירה בחדוש העולם ויצירת כל נוצר, ובמקרי האבות כולם שהם כעין יצירה לזרעם, מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמוז להודיע כל העתיד לבא להם. ואחרי שהשלים היצירה התחיל ספר אחר בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם, ונתיחד ספר ואלה שמות בענין הגלות הראשון הנגזר ובגאולה ממנו...

והנה הגלות איננו נשלם עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישובו - וכשיצאו ממצרים אף על פי שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים, כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר, וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם, שהיה סוד אלוה עלי אהליהם, והם הם המרכבה (ב"רמז ח), ואז נחשבו גאולים ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד" (הקדמת הרמב"ן לספר שמות)

הרמב"ן מבאר שכל מעשי האבות הוא ה'זרע' ו'רמז כל העתיד לבוא על עם ישראל'.
זהו תמצית ספר בראשית. ספר שמות מתאר את הגלות - שהיא 'ירידה ממעלת האבות', ואת הגאולה -
'שישובו אל מעלתם'. האבות הם 'סוד ה' עלי אהליהם' (על פי משלו של איוב, כ"ט: ט: מי יתנני כִּירְחֵי קֶדֶם כִּימֵי
אֱלֹהֵי יִשְׁמֵרָנִי: בְּהִלּוֹ נְרוּ עָלַי רֹאשֵׁי לְאוּרוֹ אֶלֶךְ חֶשֶׁךְ: כְּאֲשֶׁר הָיִיתִי בְיַמֵּי חֶרְפִּי בְּסוּד אֱלֹהֵי עָלְי אֶהְיֶה). בימי
האבות, בימי קדם, הקב"ה הילך בתוכנו, ודבר זה יחזור כאשר המשכן בתוכנו 'ובהיות כבוד ה' מלא אותנו
תמיד'.

ה'שם משמואל' מוסיף, שכאשר המקדש עומד על תילו, לא רק שתחזור המעלה כפי שהייתה בימי האבות
אלא תהיה תוספת ברכה. אנו רגילים לעבוד מראשון ועד ערב שבת. האור והקדושה שבאים בשבת, נחלשים
במהלך השבוע ושוב צריך להדליק בשבת הבאה, וביום ראשון הכול מתחיל מחדש. אך הברכה שהייתה אצל
שרה הייתה מערב שבת לערב שבת. בכל שבוע התווסף ה'אור' על האור שהיה כבר בשבת הקודמת. אם עד
עכשיו הייתה רבקה 'כדוגמת שרה' - כאן כבר אוהלה 'מאיר' יותר משרה.

כשהאוהל, המקדש, עומד ופועל, אנו במצב של 'עולם שכולו שבת'. ה'דלתות' של המקדש תמיד פתוחות
לרווחה ומתוכם באופן תמידי ונצחי מתקיים כל העולם הן הגשמי- הברכה בעיסה, הן הרוחני- הנר ועל כל
העולם שורה שכינה.

"שלמה שבנה בהמ"ק עשה חלונות צרות מבפנים ורחבות מבחוץ כדי שיהא האור יוצא מבהמ"ק ומאיר לחוץ
שנא' 'ויעש לבית חלוני שקופים אטומים' להודיעך שכולו אור. ואין צריך לאורם ולמה צוה אתכם לזכותכם ..
אם אתם זהירים להדליק את הנרות לפני אני מאיר לכם אורה גדולה לעתיד לבא, שנאמר קומי אורי כי בא
אורך והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך" (במדבר רבה ט"ו)